Satranç öğrenmek, öğretmek ve oynamak

Beyazlale Anaokulu: *“Satranç öğrenmenin, öğretmenin ve oynamanın hükmü nedir?”*

Satranç Hint kaynaklı çok eski bir zekâ oyunudur. Müslümanlara Hazret-i Ömer’in (ra) hilâfeti devrinde Irak’tan intikal etmiştir.

Satrancın caiz olup olmadığı gerek sahabe arasında, gerekse tabiin âlimleri arasında tartışılmıştır. Hazret-i Ali (ra) ve İbn-i Ömer (ra) satrancın haram olduğunu söylerken, İbn-i Abbas ve Ebu Hüreyre (ra) satrancın mubah olduğu görüşündedirler. Tabiin âlimlerden İbn-i Sirin, Said bin Müseyyeb ve Said bin Cübeyr de satrancın mubah olduğu kanaatindedirler.

Eğer para veya ödül karşılığı oynanırsa cumhura göre satrancın haram olduğunda şüphe yoktur. Çünkü bu durumda kumar olmaktadır.

Para veya ödül karşılığında oynanmayan satranç için ise mezhepler genellikle ihtiyatlı yaklaşmışlar, zaman öldürücü olması, kişiyi kendine bağlayıp aşırı meşgul etmesi ve oynanırken iddialaşmaya ve kötü sözlere sebep olması gibi cihetlerle cevaz vermekten çekinmişlerdir.

Bununla beraber, söz konusu mahzurları taşımamak şartıyla, zekâyı geliştirdiği ve düşmana karşı savunma tekniği öğrettiği için İmam-ı Şafiî satranç oyununu caiz görmüştür. Şafiî âlimlerden İmam Nevevi ise satranç oyununu tenzihen mekruh sayıyor.

Hanefi âlimlerden İmam Ebu Yusuf’un mubah gördüğü satranç oyunu, İmam-ı Azam’a göre tahrimen mekruhtur. İmam-ı Azam karşılıksız da olsa satranç oynamayı mubah görmemiştir. Hanefiler, Mâlikiler ve Hanbelîler bağlayıcı bir eğlence olması, başkalarına üstün gelme amacıyla oynanması ve kişiyi çok meşgul ederek faydalı işlerden ve ibadetlerden alıkoyması halinde satranca cevaz vermemişlerdir.[1]

Mezheplerin burada zikrettiğimiz kaygılarını da öğrencilere iletmek ve kavratmak şartıyla, bir zekâ oyunu olarak satranç öğretilebilir.

Dipnotlar:

1- Cezeri, Abdurrahman, Dört Mezhebe Göre İslâm Fıkhı, 3/1130.